

Basiseducatie
LEERGEBIED
Maatschappijoriëntatie (MO)

Opleiding
Maatschappijoriëntatie - Doorstroom
AO BE 031

Inhoud

1	Opleiding	4
1.1	Relatie opleiding – referentiekader	4
1.2	Inhoud	4
1.3	Certificering	5
1.4	Niveau	5
1.5	Duur	5
1.6	Plaats van de opleiding in de basiseducatie (Raamwerk).....	5
1.7	Modules	6
1.8	Leertraject.....	8
2	Eindtermen van de opleiding	9
2.1	Cluster 1 – Socio-relatieve samenleving.....	9
2.2	Cluster 2 – Socio-economische samenleving	9
2.3	Cluster 3 – Socio-culturele samenleving.....	9
2.4	Cluster 4 – Lerende samenleving	9
2.5	Cluster 5 – Techniek.....	11
2.6	Cluster 6 – Gezondheid	11
2.7	Cluster 7 – Mobiliteit	12
2.8	Cluster 9 – Politiek-juridische samenleving	12
2.9	Afbakening.....	13
3	Modules	14
3.1	Module Leren leren 1 (M BE G 122).....	14
3.1.1	Situering van de module in de opleiding	14
3.1.2	Instapvereisten voor de module.....	14
3.1.3	Studieduur	14
3.1.4	Eindtermen	14
3.2	Module Leren leren 2 (M BE G 123).....	16
3.2.1	Situering van de module in de opleiding	16
3.2.2	Instapvereisten voor de module.....	16
3.2.3	Studieduur	16
3.2.4	Eindtermen	16
3.3	Module Communiceren in team (M BE G 089).....	18
3.3.1	Situering van de module in de opleiding	18
3.3.2	Instapvereisten voor de module.....	18
3.3.3	Studieduur	18
3.3.4	Eindtermen	18
3.4	Module Geschiedenis (M BE G 109)	20
3.4.1	Situering van de module in de opleiding	20
3.4.2	Instapvereisten voor de module.....	20
3.4.3	Studieduur	20
3.4.4	Eindtermen	20
3.5	Module Actualiteit (M BE G 110)	22
3.5.1	Situering van de module in de opleiding	22
3.5.2	Instapvereisten voor de module.....	22
3.5.3	Studieduur	22
3.5.4	Eindtermen	22
3.6	Module Democratie (M BE G 113).....	24

3.6.1	Situering van de module in de opleiding	24
3.6.2	Instapvereisten voor de module	24
3.6.3	Studieduur	24
3.6.4	Eindtermen	24
3.7	Module Culturen (M BE G 117)	26
3.7.1	Situering van de module in de opleiding	26
3.7.2	Instapvereisten voor de module	26
3.7.3	Studieduur	26
3.7.4	Eindtermen	26
3.8	Module Biologie (M BE G 095)	28
3.8.1	Situering van de module in de opleiding	28
3.8.2	Instapvereisten voor de module	28
3.8.3	Studieduur	28
3.8.4	Eindtermen	28
3.9	Module Kaart (M BE G 097)	29
3.9.1	Situering van de module in de opleiding	29
3.9.2	Instapvereisten voor de module	29
3.9.3	Studieduur	29
3.9.4	Eindtermen	29
3.10	Module Kennismaken met wetenschappen (M BE G 104)	31
3.10.1	Situering van de module in de opleiding	31
3.10.2	Instapvereisten voor de module	31
3.10.3	Studieduur	31
3.10.4	Eindtermen	31

1 Opleiding

1.1 Relatie opleiding – referentiekader

De opleiding Maatschappijoriëntatie Doorstroom is opgebouwd aan de hand van een relevante selectie van eindtermen uit de Matrix MO (zie deel 2). Deze matrix bevat de eindtermen die werden ontwikkeld voor het leergebied Maatschappijoriëntatie in de basiseducatie. De eindtermen MO zijn gebaseerd op volgende referentiekaders:

Lager onderwijs	ET wereldoriëntatie (versie 01/09/2010)
1 ^{ste} graad so A-stroom	Vakoverschrijdende ET (versie 01/09/2010) ET geschiedenis ET aardrijkskunde ET natuurwetenschappen (versie 01/09/2010) ET techniek (versie 01/09/2010)
1 ^{ste} graad so B-stroom	OD MAVO OD natuurwetenschappen (versie 01/09/2010) OD techniek (versie 01/09/2010)

Voor de afbakening van de eindtermen voor de basiseducatie werden de descriptorelementen van de Vlaamse kwalificatiestructuur gehanteerd. Het geheel van de eindtermen van de basiseducatie situeert zich op niveau VKS 2. De afbakening van de geselecteerde eindtermen voor deze opleiding wordt zowel in deel 2 als in deel 3 weergegeven.

De opleiding Doorstroom voorziet een aantal dwarsverbindingen met andere opleidingen in het leergebied Maatschappijoriëntatie in de vorm van gemeenschappelijke modules. De modules van deze opleiding komen allemaal voor in andere MO-opleidingen om de doorstroom van cursisten maximaal aan te wakkeren. Zo zijn de modules **Leren leren 1**, **Leren leren 2** en **Communiceren in team** ook onderdelen van de opleiding Levenslang en levensbreed leren. **Communceren in team** kan ook gevolgd worden in de opleidingen Communicatie en Werk. De modules **Geschiedenis**, **Actualiteit** en **Democratie** worden gedeeld met de opleiding Actualiteit en geschiedenis. De module **Geschiedenis** komt daarnaast ook voor in de opleiding Cultuur en de module **Democratie** is een module binnen de opleiding Rechten en plichten. Daarnaast is de module **Culturen** ook aan te treffen in de opleiding Cultuur. De module **Biologie** is vervolgens een keuzemodule in de opleiding Gezondheid en de module **Kaart** is een module van de opleiding Mobiliteit. Als laatste is de module **Kennismaken met wetenschappen** een optie in de opleiding Techniek. Deze bruggetjes zijn er om cursisten te stimuleren andere opleidingen in het leergebied maatschappijoriëntatie aan te vatten en het verband tussen de verschillende opleidingen duidelijk te maken.

1.2 Inhoud

De opleiding Doorstroom geeft de cursist uit de basiseducatie de nodige bagage om door te stromen naar het secundair volwassenenonderwijs of een vervolgaanbod buiten het onderwijs, bijvoorbeeld bij VDAB of Syntra. De opleiding bestaat uit tien

verplichte modules, er zijn dus geen keuzemodules. De module **Leren leren 1** geeft cursist basisinzichten over zijn leerstijl. De module **Leren leren 2** vertrekt vanuit een doelgerichte aanpak. De module **Communiceren in team** brengt de cursist de nodige competenties bij om groepswork tot een goed einde te brengen. De volgende module, **Geschiedenis**, biedt de cursisten de nodige basiskennis over geschiedenis. De cursist oefent het analyseren van actuele thema's in de module **Actualiteit**. Democratisch handelen vindt zijn plaats in de module **Democratie** en de module **culturen** focust op culturele competentieverhoging in een multiculturele samenleving. De achtste module, **Biologie**, biedt de cursist basiskennis over het functioneren van het menselijk lichaam en andere levende wezens en organismen. In de module **Kaart** werken de cursisten met allerhande kaartmateriaal: van atlas tot gps. Ten slotte laat de module **Kennismaken met wetenschappen** de cursisten proeven van wetenschappen.

1.3 Certificering

De opleiding leidt tot het certificaat "Maatschappijoriëntatie – Doorstroom" in de basiseducatie.

1.4 Niveau

Basiseducatie

1.5 Duur

360 lestijden

1.6 Plaats van de opleiding in de basiseducatie (Raamwerk)

Opleiding	Code	Les-tijden	Niveau	Referentie-kader	Regle-ment-ering
Informatie- en communicatietechnologie (ICT)	AO BE 001	190	SO1	VOET ICT	
Nederlands (NT1)	AO BE 002	600	SO1		
Nederlands voor anderstaligen (NT2)	AO BE 003	480	R1		
Alfabetisering in het Nederlands voor anderstaligen (NT2 Alfa)	AO BE 004	960	R1		
Frans: opstap talen	AO BE 011	80	R1		
Frans: opstap TKO	AO BE 012	120	R1		
Engels: opstap talen	AO BE 013	80	R1		
Engels: opstap TKO	AO BE 014	120	R1		
Latijns schrift R1	AO BE	180	R1		

	015				
Maatschappijoriëntatie – Voortraject Ervarings- deskundige in de Armoede en Sociale Uitsluiting (EDAS)	AO BE 016	420	SO1		
Wiskunde – Maatschappelijk functioneren	AO BE 017	360	BaO	Matrix Wiskunde BE	
Wiskunde – Maatschappelijk participeren	AO BE 018	450	BaO	Matrix Wiskunde BE	
Wiskunde – Doorstroom	AO BE 019	630	SO1	Matrix Wiskunde BE	
Maatschappijoriëntatie – Communicatie	AO BE 020	120	SO1	Matrix ET MO	
Maatschappijoriëntatie – Gezondheid	AO BE 021	90	SO1	Matrix ET MO	
Maatschappijoriëntatie – Mobiliteit	AO BE 022	90/105	SO1	Matrix ET MO	
Maatschappijoriëntatie – Huishouding	AO BE 023	90	SO1	Matrix ET MO	
Maatschappijoriëntatie – Techniek	AO BE 024	90	SO1	Matrix ET MO	
Maatschappijoriëntatie – Samen leven	AO BE 025	90	SO1	Matrix ET MO	
Maatschappijoriëntatie – Actualiteit en geschiedenis	AO BE 026	105	SO1	Matrix ET MO	
Maatschappijoriëntatie – Cultuur	AO BE 027	120	SO1	Matrix ET MO	
Maatschappijoriëntatie – Rechten en plichten	AO BE 028	90	SO1	Matrix ET MO	
Maatschappijoriëntatie – Omgaan met veranderingen	AO BE 029	90	SO1	Matrix ET MO	
Maatschappijoriëntatie – Levenslang en levensbreed leren	AO BE 030	90	SO1	Matrix ET MO	
Maatschappijoriëntatie – Doorstroom	AO BE 031	360	SO1	Matrix ET MO	
Maatschappijoriëntatie – Werk	AO BE 032	120	SO1	Matrix ET MO	

1.7 Modules

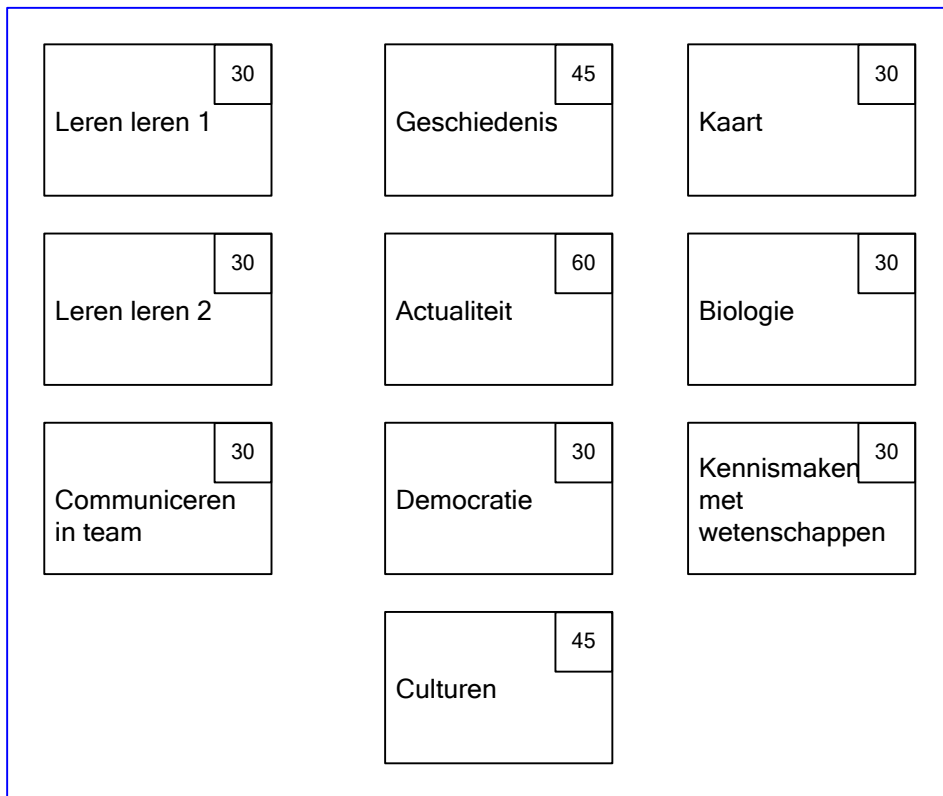
Naam	Code	Lestijden
------	------	-----------

Leren leren 1	M BE G 122	30
Leren leren 2	M BE G 123	30
Communiceren in team	M BE G 089	30
Geschiedenis	M BE G 109	45
Actualiteit	M BE G 110	60
Democratie	M BE G 113	30
Culturen	M BE G 117	45
Biologie	M BE G 095	30
Kaart	M BE G 097	30
Kennismaken met wetenschappen	M BE G 104	30

1.8 Leertraject

BE - MO
MO-Doorstroom
360 Lt

2 Eindtermen van de opleiding

2.1 Cluster 1 – Socio-relatieve samenleving

	De cursist
BE 031 ET 006	uit feedback
BE 031 ET 007	gaat om met feedback
BE 031 ET 012	maakt afspraken
BE 031 ET 015	erkent het bestaan van gezagsverhoudingen en het belang van gelijkwaardigheid, afspraken en regels in relaties

2.2 Cluster 2 – Socio-economische samenleving

	De cursist
BE 031 ET 031	illustreert hoe de overheid inkomsten verwerft en aanwendt
BE 031 ET 032	illustreert hoe de sociale zekerheid en de sociale bijstand bijdragen aan de eigen levenskwaliteit en begrijpt dat de sociale zekerheid enkel kan blijven bestaan door een maximale arbeidsparticipatie van zij die dat kunnen
BE 031 ET 033	herkent verschillen in welvaart

2.3 Cluster 3 – Socio-culturele samenleving

	De cursist
BE 031 ET 048	gaat respectvol om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen
BE 031 ET 049	toetst zijn mening over verschillen tussen mensen en levensopvattingen aan feiten en andere meningen
BE 031 ET 053	toont aan dat verschillende culturen kenmerkende kunstuitingen hebben
BE 031 ET 054	toont aan dat cultuur een impact heeft op voelen, denken en handelen
BE 031 ET 055	toont interesse voor het cultureel erfgoed hier en elders
BE 031 ET 056	informeert zich over kunst- en cultuuruitingen en -activiteiten
BE 031 ET 058	geeft zijn mening over kunst- en cultuuruitingen en -activiteiten

2.4 Cluster 4 – Lerende samenleving

	De cursist
BE 031 ET 063	schenkt doelgericht aandacht

BE 031 ET 064	werkt doeltreffend
BE 031 ET 065	maakt een realistische planning
BE 031 ET 066	evalueert zijn leerstijl
BE 031 ET 067	gaat op constructieve wijze om met affectieve aspecten van het leerproces
BE 031 ET 068	kiest uit gegeven informatiebronnen en -kanalen met het oog op te bereiken doelen
BE 031 ET 069	gebruikt op adequate wijze diverse informatiebronnen en -kanalen
BE 031 ET 070	evalueert de wijze waarop hij informatiebronnen en -kanalen gebruikt
BE 031 ET 071	bewerkt informatie voor een beter begrip
BE 031 ET 072	analyseert informatie
BE 031 ET 073	vat informatie samen voor een beter begrip en een duidelijke communicatie
BE 031 ET 074	evalueert met ondersteuning de wijze waarop hij informatie bewerkt, analyseert en samenvat
BE 031 ET 075	roept in een nieuwe situatie aanwezige voorkennis en vaardigheden op
BE 031 ET 076	vraagt uitleg tijdens het leren
BE 031 ET 077	voert een oplossingsplan uit
BE 031 ET 078	selecteert een oplossingsplan
BE 031 ET 079	maakt op basis van een model een eenvoudig oplossingsplan
BE 031 ET 080	evalueert het gekozen oplossingsplan
BE 031 ET 081	stuurt met ondersteuning het eigen leerproces
BE 031 ET 082	evalueert met ondersteuning het eigen leerproces
BE 031 ET 083	stuurt waar nodig het eigen leerproces bij
BE 031 ET 084	past bij groepstaken bekende overleg- en oplossingsmethoden toe met ondersteuning
BE 031 ET 085	evalueert de samenwerking bij groepstaken aan de hand van een bekende methodiek
BE 031 ET 086	maakt van ontvangen feedback bij groepstaken gebruik om het eigen handelen bij te sturen
BE 031 ET	schat eigen mogelijkheden realistisch in

088	
BE 031 ET 092	toont aan dat er in een organisme een samenhang is tussen verschillende organisatieniveaus
BE 031 ET 093	legt het verband uit tussen de bouw en de functie van de belangrijke organen van de mens
BE 031 ET 094	onderscheidt bij een eenvoudig onderzoek de essentiële stappen van de wetenschappelijke methode
BE 031 ET 095	past van de grootheden massa, lengte, oppervlakte, volume, temperatuur, tijd, druk, snelheid, kracht en energie de eenheden en hun symbolen toe
BE 031 ET 096	plaatst belangrijke gebeurtenissen of personen in de juiste tijdsperiode
BE 031 ET 097	situeert informatie in tijd en ruimte
BE 031 ET 098	herkent verbanden tussen verschillende domeinen van de samenleving
BE 031 ET 099	analyseert historische informatie
BE 031 ET 100	analyseert items uit de actualiteit
BE 031 ET 101	maakt onderscheid tussen een mening over een historisch of actueel feit en het feit zelf
BE 031 ET 102	illustreert dat een actuele toestand vroeger anders was en in de loop van de geschiedenis evolueerde
BE 031 ET 103	leest kaarten en plattegronden
BE 031 ET 104	toont het verband aan tussen klimaat, milieu en leefgewoonten
BE 031 ET 105	illustreert demografische begrippen
BE 031 ET 106	herkent verschillende reliëf- en landschapsvormen

2.5 Cluster 5 – Techniek

	De cursist
BE 031 ET 109	illustreert dat technische realisaties evolueren en verbeteren;
BE 031 ET 124	interpreteert de informatie op een beeldscherm
BE 031 ET 126	zet zelfgekozen technische hulpmiddelen in
BE 031 ET 129	illustreert dat techniek en samenleving elkaar beïnvloeden

2.6 Cluster 6 – Gezondheid

	De cursist
--	-------------------

BE 031 ET 137	beschrijft hoe de voortplanting bij de mens verloopt en hoe ze geregeld kan worden
BE 031 ET 147	gaat respectvol om met ethische aspecten van gezondheid

2.7 Cluster 7 – Mobiliteit

	De cursist
BE 031 ET 148	volgt een route aan de hand van een plattegrond
BE 031 ET 149	zet hulpmiddelen in om een bestemming te bereiken

2.8 Cluster 9 – Politiek-juridische samenleving

	De cursist
BE 031 ET 163	leeft de fundamentele Rechten van de Mens en de Rechten van het Kind na
BE 031 ET 165	erkent de rol van controle en evenwicht tussen de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht in ons democratisch bestel
BE 031 ET 167	toont het belang aan van internationale organisaties en instellingen
BE 031 ET 168	onderscheidt de hoofdzaken van de Belgische staatsstructuur
BE 031 ET 169	illustreert de bevoegdheden van de verschillende bestuursniveaus in België en in de Europese Unie
BE 031 ET 170	illustreert hoe een democratisch beleid het algemeen belang nastreeft en rekening houdt met ideeën, standpunten en belangen van verschillende betrokkenen
BE 031 ET 171	bereidt zich voor om op een weloverwogen manier aan verkiezingen deel te nemen
BE 031 ET 172	neemt op geldige manier deel aan verkiezingen
BE 031 ET 173	weegt verschillende belangen op korte en lange termijn af
BE 031 ET 174	past inspraak, participatie en besluitvorming toe
BE 031 ET 179	illustreert de rol van de media en organisaties in het functioneren van de samenleving

2.9 Afbakening

<p>Kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie, concrete en rudimentaire begrippen en standaardprocedures uit het domein van de maatschappelijke geletterdheid begrijpen; <p>Vaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie analyseren door elementen te onderscheiden en verbanden te leggen; - een geselecteerd aantal courante procedures bij het uitvoeren van taken toepassen; - voorgeschreven strategieën aanwenden voor het oplossen van een beperkt aantal herkenbare concrete problemen.	<p>Context</p> <ul style="list-style-type: none"> - handelen in een beperkt aantal vergelijkbare, eenvoudige, toegankelijke, meestal vertrouwde, courante contexten waarin een beperkt aantal factoren verandert; <p>Autonomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - met ondersteuning; <p>Verantwoordelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - verantwoordelijkheid opnemen voor de gestelde handelingen.
---	--

3 **Modules**

3.1 **Module Leren leren 1 (M BE G 122)**

3.1.1 **Situering van de module in de opleiding**

De module **Leren leren 1** focust op leerprocessen en leerstijlen. De cursist ondervindt hoe hij het best leert. Het gaat over doelgericht aandacht schenken, doeltreffend werken en plannen. De cursist staat bewust stil bij zijn leerstijl en stuurt die waar nodig bij. Hij schat de eigen mogelijkheden realistisch in. Tenslotte weet de cursist waar hij terecht kan voor ondersteuning bij het leren.

3.1.2 **Instapvereisten voor de module**

Er zijn geen bijkomende instapvoorwaarden bovenop de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

3.1.3 **Studieduur**

30 lestijden

3.1.4 **Eindtermen**

Module Leren leren 1	M BE G 122
De cursist	
schenkt doelgericht aandacht	BE 031 ET 063
werkt doeltreffend	BE 031 ET 064
maakt een realistische planning	BE 031 ET 065
evalueert zijn leerstijl	BE 031 ET 066
gaat op constructieve wijze om met affectieve aspecten van het leerproces	BE 031 ET 067
roept in een nieuwe situatie aanwezige kennis en vaardigheden op	BE 031 ET 075
vraagt uitleg tijdens het leren	BE 031 ET 076
voert een oplossingsplan uit	BE 031 ET 077
stuurt met ondersteuning het eigen leerproces	BE 031 ET 081
evalueert met ondersteuning het eigen leerproces	BE 031 ET 082
stuurt waar nodig het eigen leerproces bij	BE 031 ET 083
schat eigen mogelijkheden realistisch in	BE 031 ET 088

Afbakening	
<p>Kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie, concrete en rudimentaire begrippen en standaardprocedures uit het domein van de maatschappelijke geletterdheid begrijpen; <p>Vaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie analyseren door elementen te onderscheiden en verbanden te leggen; - een geselecteerd aantal courante procedures bij het uitvoeren van taken toepassen; - voorgeschreven strategieën aanwenden voor het oplossen van een beperkt aantal herkenbare concrete problemen.	<p>Context</p> <ul style="list-style-type: none"> - handelen in een beperkt aantal vergelijkbare, eenvoudige, toegankelijke, meestal vertrouwde, courante contexten waarin een beperkt aantal factoren verandert; <p>Autonomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - met ondersteuning; <p>Verantwoordelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - verantwoordelijkheid opnemen voor de gestelde handelingen.

3.2 Module Leren leren 2 (M BE G 123)

3.2.1 Situering van de module in de opleiding

In de module **Leren leren 2** leert de cursist zijn leerproces zelf sturen vanuit probleemoplossend leren. Er gaat aandacht naar alle aspecten van oplossingsplannen selecteren en evalueren. De cursist gaat op zoek naar de nodige informatie om zijn vooropgestelde doelen te bereiken. Hij leert informatie te vinden, te beoordelen, te selecteren, te bewerken, samen te vatten en te analyseren. Er wordt gefocust op evalueren en bijsturen van het leerproces.

3.2.2 Instapvereisten voor de module

Er zijn geen bijkomende instapvoorwaarden bovenop de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

3.2.3 Studieduur

30 lestijden

3.2.4 Eindtermen

Module Leren leren 2	M BE G 123
De cursist	
kiest uit gegeven informatiebronnen en -kanalen met het oog op te bereiken doelen	BE 031 ET 068
gebruikt op adequate wijze diverse informatiebronnen en -kanalen	BE 031 ET 069
evalueert de wijze waarop hij informatiebronnen en -kanalen gebruikt	BE 031 ET 070
bewerkt informatie voor een beter begrip	BE 031 ET 071
analyseert informatie	BE 031 ET 072
vat informatie samen voor een beter begrip en een duidelijke communicatie	BE 031 ET 073
evalueert met ondersteuning de wijze waarop hij informatie bewerkt, analyseert en samenvat	BE 031 ET 074
selecteert een oplossingsplan	BE 031 ET 078
maakt op basis van een model een eenvoudig oplossingsplan	BE 031 ET 079
evalueert het gekozen oplossingsplan	BE 031 ET 080
interpreteert de informatie op een beeldscherm	BE 031 ET 124
zet zelfgekozen technische hulpmiddelen in	BE 031 ET 126

Afbakening	
<p>Kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie, concrete en rudimentaire begrippen en standaardprocedures uit het domein van de maatschappelijke geletterdheid begrijpen; <p>Vaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie analyseren door elementen te onderscheiden en verbanden te leggen; - een geselecteerd aantal courante procedures bij het uitvoeren van taken toepassen; - voorgeschreven strategieën aanwenden voor het oplossen van een beperkt aantal herkenbare concrete problemen.	<p>Context</p> <ul style="list-style-type: none"> - handelen in een beperkt aantal vergelijkbare, eenvoudige, toegankelijke, meestal vertrouwde, courante contexten waarin een beperkt aantal factoren verandert; <p>Autonomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - met ondersteuning; <p>Verantwoordelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - verantwoordelijkheid opnemen voor de gestelde handelingen.

3.3 Module Communiceren in team (M BE G 089)

3.3.1 Situering van de module in de opleiding

De kern van de module **Communiceren in team** is succesvol bijdragen aan groepstaken. Het kan zowel gaan over groepstaken in een leeromgeving als op het werk. De module richt zich naar cursisten die in teamverband gemeenschappelijke doelen nastreven. De cursist oefent feedback uiten, omgaan met feedback en afspraken maken. Hij leert overleg- en oplossingsmethoden toe te passen bij groepstaken. Veel aandacht gaat hierbij naar communicatieve vaardigheden en een constructieve houding. Daarnaast kan de cursist ook groepswork evaluëren. Hij leert ten slotte zichzelf bijsturen op basis van feedback.

3.3.2 Instapvereisten voor de module

Er zijn geen bijkomende instapvoorwaarden bovenop de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

3.3.3 Studieduur

30 lestijden

3.3.4 Eindtermen

De cursist	M BE G 089
uit feedback	BE 030 ET 006
gaat om met feedback	BE 030 ET 007
maakt afspraken	BE 030 ET 012
erkent het bestaan van gezagsverhoudingen en het belang van gelijkwaardigheid, afspraken en regels in relaties	BE 030 ET 015
toetst zijn mening over verschillen tussen mensen en levensopvattingen aan feiten en andere meningen	BE 030 ET 049
past bij groepstaken bekende overleg- en oplossingsmethoden toe met ondersteuning	BE 030 ET 084
evalueert de samenwerking bij groepstaken aan de hand van een bekende methodiek	BE 030 ET 085
maakt van ontvangen feedback bij groepstaken gebruik om het eigen handelen bij te sturen	BE 030 ET 086
past inspraak, participatie en besluitvorming toe	BE 030 ET 174

Afbakening

<p>Kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie, concrete en rudimentaire begrippen en standaardprocedures uit het domein van de maatschappelijke geletterdheid begrijpen; <p>Vaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie analyseren door elementen te onderscheiden en verbanden te leggen; - een geselecteerd aantal courante procedures bij het uitvoeren van taken toepassen; - voorgeschreven strategieën aanwenden voor het oplossen van een beperkt aantal herkenbare concrete problemen.	<p>Context</p> <ul style="list-style-type: none"> - handelen in een beperkt aantal vergelijkbare, eenvoudige, toegankelijke, meestal vertrouwde, courante contexten waarin een beperkt aantal factoren verandert; <p>Autonomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - met ondersteuning; <p>Verantwoordelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - verantwoordelijkheid opnemen voor de gestelde handelingen.
---	--

3.4 Module Geschiedenis (M BE G 109)

3.4.1 Situering van de module in de opleiding

In de module **Geschiedenis** verwerft de cursist een historisch referentiekader. Daarbij staat kritische reflectie centraal. Hij oefent het situeren van belangrijke gebeurtenissen of personen in tijd en ruimte. Hij leert ook historische informatie te analyseren. Dat wil onder meer zeggen het verschil maken tussen een mening over een historisch of actueel feit en het feit zelf. Er is aandacht voor evolutie in de geschiedenis en verbanden tussen verschillende domeinen in de samenleving. Het gaat bijvoorbeeld over de evolutie van techniek en hoe dat de samenleving beïnvloedt.

3.4.2 Instapvereisten voor de module

Er zijn geen bijkomende instapvoorwaarden bovenop de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

3.4.3 Studieduur

45 lestijden

3.4.4 Eindtermen

Module Geschiedenis	M BE G 109
De cursist	
plaatst belangrijke gebeurtenissen of personen in de juiste tijdsperiode	BE 031 ET 096
situeert informatie in tijd en ruimte	BE 031 ET 097
herkent verbanden tussen verschillende domeinen van de samenleving	BE 031 ET 098
analyseert historische informatie	BE 031 ET 099
maakt onderscheid tussen een mening over een historisch of actueel feit en het feit zelf	BE 031 ET 101
illustreert dat een actuele toestand vroeger anders was en in de loop van de geschiedenis evolueerde	BE 031 ET 102
illustreert dat technische realisaties evolueren en verbeteren	BE 031 ET 109
illustreert dat techniek en samenleving elkaar beïnvloeden	BE 031 ET 129

Afbakening

<p>Kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie, concrete en rudimentaire begrippen en standaardprocedures uit het domein van de maatschappelijke geletterdheid begrijpen; <p>Vaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie analyseren door elementen te onderscheiden en verbanden te leggen; - een geselecteerd aantal courante procedures bij het uitvoeren van taken toepassen; - voorgeschreven strategieën aanwenden voor het oplossen van een beperkt aantal herkenbare concrete problemen.	<p>Context</p> <ul style="list-style-type: none"> - handelen in een beperkt aantal vergelijkbare, eenvoudige, toegankelijke, meestal vertrouwde, courante contexten waarin een beperkt aantal factoren verandert; <p>Autonomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - met ondersteuning; <p>Verantwoordelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - verantwoordelijkheid opnemen voor de gestelde handelingen.
---	--

3.5 Module Actualiteit (M BE G 110)

3.5.1 Situering van de module in de opleiding

In deze module worden verschillende **actuele** onderwerpen behandeld. De cursist leert op verschillende manieren naar eenzelfde actueel thema kijken. Hij leert meer over de rol en werkwijze van de media. De cursist oefent informatie selecteren en analyseren. Dat is onder meer meningen en feiten uit elkaar halen en informatie situeren in tijd en ruimte. Hij leert verbanden leggen tussen verschillende domeinen in de samenleving. Hier gaat het ook over de werking van de overheid en de scheiding van wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht. Er is aandacht voor thema's zoals welvaart, sociale zekerheid en sociale bijstand. Daarnaast komen internationale organisaties en instellingen aan bod en gaat het over de Rechten van de Mens en de Rechten van het Kind.

3.5.2 Instapvereisten voor de module

Er zijn geen bijkomende instapvoorwaarden bovenop de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

3.5.3 Studieduur

60 lestijden

3.5.4 Eindtermen

Module Actualiteit	M BE G 110
De cursist	
illustreert hoe de overheid inkomsten verwerft en aanwendt	BE 031 ET 031
illustreert hoe de sociale zekerheid en de sociale bijstand bijdragen aan de eigen levenskwaliteit en begrijpt dat de sociale zekerheid enkel kan blijven bestaan door een maximale arbeidsparticipatie van zij die dat kunnen	BE 031 ET 032
herkent verschillen in welvaart	BE 031 ET 033
kiest uit gegeven informatiebronnen en -kanalen met het oog op te bereiken doelen	BE 031 ET 068
analyseert informatie	BE 031 ET 072
situeert informatie in tijd en ruimte	BE 031 ET 097
herkent verbanden tussen verschillende domeinen van de samenleving	BE 031 ET 098
analyseert items uit de actualiteit	BE 031 ET 100
maakt onderscheid tussen een mening over een historisch of actueel feit en het feit zelf	BE 031 ET 101
illustreert demografische begrippen	BE 031 ET 105
illustreert dat techniek en samenleving elkaar beïnvloeden	BE 031 ET

	129
leeft de fundamentele Rechten van de Mens en de Rechten van het Kind na	BE 031 ET 163
erkent de rol van controle en evenwicht tussen de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht in ons democratisch bestel	BE 031 ET 165
toont het belang aan van internationale organisaties en instellingen	BE 031 ET 167
illustreert de rol van de media en organisaties in het functioneren van de samenleving	BE 031 ET 179

Afbakening	
<p>Kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie, concrete en rudimentaire begrippen en standaardprocedures uit het domein van de maatschappelijke geletterdheid begrijpen; <p>Vaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie analyseren door elementen te onderscheiden en verbanden te leggen; - een geselecteerd aantal courante procedures bij het uitvoeren van taken toepassen; - voorgeschreven strategieën aanwenden voor het oplossen van een beperkt aantal herkenbare concrete problemen.	<p>Context</p> <ul style="list-style-type: none"> - handelen in een beperkt aantal vergelijkbare, eenvoudige, toegankelijke, meestal vertrouwde, courante contexten waarin een beperkt aantal factoren verandert; <p>Autonomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - met ondersteuning; <p>Verantwoordelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - verantwoordelijkheid opnemen voor de gestelde handelingen.

3.6 Module Democratie (M BE G 113)

3.6.1 Situering van de module in de opleiding

In de module **Democratie** staat democratisch handelen centraal. De cursist verhoogt zijn betrokkenheid op het beleid. Hij leert meer over de politieke organisatie van België en Europa. Hij leert hoe een democratie werkt of hoe een democratisch beleid het algemeen belang nastreeft. Daarbij komt rekening houden met verschillende ideeën, standpunten en belangen. Vervolgens komt de rol van media en organisaties in de samenleving aan bod. Het gaat ten slotte over geldig en bewust deelnemen aan verkiezingen.

3.6.2 Instapvereisten voor de module

Er zijn geen bijkomende instapvoorwaarden bovenop de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

3.6.3 Studieduur

30 lestijden

3.6.4 Eindtermen

Module Democratie	M BE G 113
De cursist	
onderscheidt de hoofdzaken van de Belgische staatsstructuur	BE 031 ET 168
illustreert de bevoegdheden van de verschillende bestuursniveaus in België en in de Europese Unie	BE 031 ET 169
illustreert hoe een democratisch beleid het algemeen belang nastreeft en rekening houdt met ideeën, standpunten en belangen van verschillende betrokkenen	BE 031 ET 170
bereidt zich voor om op een weloverwogen manier aan verkiezingen deel te nemen	BE 031 ET 171
neemt op geldige manier deel aan verkiezingen	BE 031 ET 172
weegt verschillende belangen op korte en lange termijn af	BE 031 ET 173
illustreert de rol van de media en organisaties in het functioneren van de samenleving	BE 031 ET 179

Afbakening

<p>Kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie, concrete en rudimentaire begrippen en standaardprocedures uit het domein van de maatschappelijke geletterdheid begrijpen; <p>Vaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie analyseren door elementen te onderscheiden en verbanden te leggen; - een geselecteerd aantal courante procedures bij het uitvoeren van taken toepassen; - voorgeschreven strategieën aanwenden voor het oplossen van een beperkt aantal herkenbare concrete problemen.	<p>Context</p> <ul style="list-style-type: none"> - handelen in een beperkt aantal vergelijkbare, eenvoudige, toegankelijke, meestal vertrouwde, courante contexten waarin een beperkt aantal factoren verandert; <p>Autonomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - met ondersteuning; <p>Verantwoordelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - verantwoordelijkheid opnemen voor de gestelde handelingen.
---	--

3.7 Module Culturen (M BE G 117)

3.7.1 Situering van de module in de opleiding

Exploreren, een mening vormen en respect tonen, staat centraal in deze module over **culturen**. De cursist maakt kennis met levensopvattingen, cultureel erfgoed en kunst in verschillende culturen. Het bespreken van de multiculturele samenleving is een belangrijk onderdeel van deze module. De cursist leert de invloed herkennen van cultuur op voelen, denken en handelen.

3.7.2 Instapvereisten voor de module

Er zijn geen bijkomende instapvoorwaarden bovenop de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

3.7.3 Studieduur

45 lestijden

3.7.4 Eindtermen

Module Culturen	M BE G 117
De cursist	
gaat respectvol om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen	BE 031 ET 048
toont aan dat verschillende culturen kenmerkende kunstuitingen hebben	BE 031 ET 053
toont aan dat cultuur een impact heeft op voelen, denken en handelen	BE 031 ET 054
toont interesse voor het cultureel erfgoed hier en elders	BE 031 ET 055
informeert zich over kunst- en cultuuruitingen en -activiteiten	BE 031 ET 056
geeft zijn mening over kunst- en cultuuruitingen en -activiteiten	BE 031 ET 058

Afbakening	
<p>Kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie, concrete en rudimentaire begrippen en standaardprocedures uit het domein van de maatschappelijke geletterdheid begrijpen; <p>Vaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie analyseren door elementen te onderscheiden en verbanden te leggen; - een geselecteerd aantal courante procedures bij het uitvoeren van taken toepassen; - voorgeschreven strategieën aanwenden 	<p>Context</p> <ul style="list-style-type: none"> - handelen in een beperkt aantal vergelijkbare, eenvoudige, toegankelijke, meestal vertrouwde, courante contexten waarin een beperkt aantal factoren verandert; <p>Autonomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - met ondersteuning; <p>Verantwoordelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - verantwoordelijkheid opnemen voor de gestelde handelingen.

<p>voor het oplossen van een beperkt aantal herkenbare concrete problemen.</p>	
--	--

3.8 Module Biologie (M BE G 095)

3.8.1 Situering van de module in de opleiding

In de module **Biologie** verdiept de cursist zijn basiskennis over de bouw en het functioneren van het menselijk lichaam. Het gaat over de bloedsomloop, de spijsvertering, het skelet, de spieren, het zenuwstelsel, de ademhaling, de voortplanting, ... Daarnaast komen ethische aspecten van gezondheid aan bod.

3.8.2 Instapvereisten voor de module

Er zijn geen bijkomende instapvoorwaarden bovenop de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

3.8.3 Studieduur

30 lestijden

3.8.4 Eindtermen

Module Biologie	M BE G 095
De cursist	
toont aan dat er in een organisme een samenhang is tussen verschillende organisatieniveaus	BE 031 ET 092
legt het verband uit tussen de bouw en de functie van de belangrijke organen van de mens	BE 031 ET 093
beschrijft hoe de voortplanting bij de mens verloopt en hoe ze geregeld kan worden	BE 031 ET 137
gaat respectvol om met ethische aspecten van gezondheid	BE 031 ET 147

Afbakening	
<p>Kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie, concrete en rudimentaire begrippen en standaardprocedures uit het domein van de maatschappelijke geletterdheid begrijpen; <p>Vaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie analyseren door elementen te onderscheiden en verbanden te leggen; - een geselecteerd aantal courante procedures bij het uitvoeren van taken toepassen; - voorgeschreven strategieën aanwenden voor het oplossen van een beperkt aantal herkenbare concrete problemen. 	<p>Context</p> <ul style="list-style-type: none"> - handelen in een beperkt aantal vergelijkbare, eenvoudige, toegankelijke, meestal vertrouwde, courante contexten waarin een beperkt aantal factoren verandert; <p>Autonomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - met ondersteuning; <p>Verantwoordelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - verantwoordelijkheid opnemen voor de gestelde handelingen.

3.9 Module Kaart (M BE G 097)

3.9.1 *Situering van de module in de opleiding*

In de module **Kaart** oefent de cursist met diverse kaarten en plattegronden. Hij leert onder meer een route volgen aan de hand van een plattegrond. Daarnaast komen verschillende andere hulpmiddelen om een bestemming te bereiken aan bod. Bij het gebruiken van digitale kaarten en apparaten krijgt het werken met een beeldscherm gepaste aandacht. De cursist leert oog hebben voor pictogrammen en wegaanduidingen. De weg vragen kan ook een onderdeel van de module vormen.

3.9.2 *Instapvereisten voor de module*

Er zijn geen bijkomende instapvoorwaarden bovenop de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

3.9.3 *Studieduur*

30 lestijden

3.9.4 *Eindtermen*

Module Kaart	M BE G 097
De cursist	
leest kaarten en plattegronden	BE 031 ET 103
herkent verschillende reliëf- en landschapsvormen	BE 031 ET 106
interpreteert de informatie op een beeldscherm	BE 031 ET 124
volgt een route aan de hand van een plattegrond	BE 031 ET 148
zet hulpmiddelen in om een bestemming te bereiken	BE 031 ET 149

Afbakening	
<p>Kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie, concrete en rudimentaire begrippen en standaardprocedures uit het domein van de maatschappelijke geletterdheid begrijpen; <p>Vaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie analyseren door elementen te onderscheiden en verbanden te leggen; - een geselecteerd aantal courante procedures bij het uitvoeren van taken toepassen; - voorgeschreven strategieën aanwenden voor het oplossen van een beperkt aantal 	<p>Context</p> <ul style="list-style-type: none"> - handelen in een beperkt aantal vergelijkbare, eenvoudige, toegankelijke, meestal vertrouwde, courante contexten waarin een beperkt aantal factoren verandert; <p>Autonomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - met ondersteuning; <p>Verantwoordelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - verantwoordelijkheid opnemen voor de gestelde handelingen.

herkenbare concrete problemen.	
--------------------------------	--

3.10 Module Kennismaken met wetenschappen (M BE G 104)

3.10.1 Situering van de module in de opleiding

In deze module verwerft de cursist, via onderzoekend leren, inzicht in de **wetenschappelijke** methode. Hij maakt kennis met eenvoudig onderzoek en het ontstaan van wetenschappelijke kennis. Er gaat aandacht naar het toepassen van relevante grootheden. Ten slotte komt het verband tussen klimaat, milieu en leefgewoonten aan bod.

3.10.2 Instapvereisten voor de module

Er zijn geen bijkomende instapvoorwaarden bovenop de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

3.10.3 Studieduur

30 lestijden

3.10.4 Eindtermen

De cursist	M BE G 104
onderscheidt bij een eenvoudig onderzoek de essentiële stappen van de wetenschappelijke methode	BE 031 ET 094
past van de grootheden massa, lengte, oppervlakte, volume, temperatuur, tijd, druk, snelheid, kracht en energie de eenheden en hun symbolen toe	BE 031 ET 095
toont het verband aan tussen klimaat, milieu en leefgewoonten	BE 031 ET 104

Afbakening	
<p>Kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie, concrete en rudimentaire begrippen en standaardprocedures uit het domein van de maatschappelijke geletterdheid begrijpen; <p>Vaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie analyseren door elementen te onderscheiden en verbanden te leggen; - een geselecteerd aantal courante procedures bij het uitvoeren van taken toepassen; - voorgeschreven strategieën aanwenden voor het oplossen van een beperkt aantal herkenbare concrete problemen. 	<p>Context</p> <ul style="list-style-type: none"> - handelen in een beperkt aantal vergelijkbare, eenvoudige, toegankelijke, meestal vertrouwde, courante contexten waarin een beperkt aantal factoren verandert; <p>Autonomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - met ondersteuning; <p>Verantwoordelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - verantwoordelijkheid opnemen voor de gestelde handelingen.